

Minneord om Sven Nyhus

Av Olav Sæta

Norsk Folkemusikklag vil minnes sitt æresmedlem, Sven Nyhus, som gikk bort 20. mai 2023, dagen før han ville ha fylt 91 år.

Sven Nyhus sin aktivitet med og rundt folkemusikken var enormt omfattende. Det samme var hans formidling av tilhørende teoretisk og historisk kunnskap. Dette er allerede grundig dokumentert, særlig i jubileumboka Bergrosa (2012). Følgelig kan denne omtalen profilere noen mindre belyste sider; arbeid med spesiell betydning, også for Norsk Folkemusikklags profil, og aktivitet som avspeiler noen personlige trekk.

Sven var ikke akademiker av type. Teoretiske analyser, lange møter og endeløse diskusjoner var ikke hans stil. Han ville ha ting gjort, og stort sett lyktes han med det. Men atskillig av det han gjorde ble svært viktig også i en mer teoretisk og akademisk sammenheng. Ei anna side av Sven var den rause formidleren, både gjennom musisering, publisering av lyd, noter og kunnskap, og gjennom en omfattende uegennyttig innsats der han inspirerte og hjalp lokalmiljøer videre i sitt arbeid. I enkelte tilfeller ble hans innsats forutsetningen for ny lokal giv og aktivitet.

Oppveksten på Glåmos, med felemusikk i slekt og nabolag, la grunnlaget for en livslang hovedinteresse rettet mot den lokale felemusikken. Repertoar og ferdigheter var allerede på plass da han og faren Peder etablerte Glåmos Spellmannslag i 1950. Men snart inntraff ønsket om å utvide den musikalske horisonten. Med økonomisk starthjelp fra forfatteren Johan Falkberget, utdannet han seg på Musikkonservatoriet i Oslo med bratsj som hovedinstrument, og fra 1956 hadde han en karriere i flere orkestre, seinest som solobratsjist i Oslo Filharmoniske orkester fram til 1971.

Sommeren -69 hadde Sven permisjon fra orkestret for å drive innsamling for Norsk Folkemusikkinstitutt. Dette var på oppfordring fra leder ved

instituttet, professor Olav Gurvin. Et heldig sammentreff med Svensk Visarkiv ledet til et samarbeid om et prosjekt i grensetraktene mellom Norge og Sverige. Det førte til mye interessant lydmateriale, og til Märta Ramstens bok, «Hurven, en polska og dess miljø» (1971), der Sven ga bidrag fra norsk side. I 1970 sto innsamling i Gudbrandsdalen for tur, med et overveldende rikt materiale som resultat. Og kanskje var det her Sven bestemte at karrieren som fast orkestermusiker var over? Sven Nyhus kvartett var etablert. Nå sto dansemusikken i sentrum igjen. Med den faste makkeren på trekkspill, Tore Løvgren, ble det et livslangt vennskap, musikalsk og personlig. Sven lot aldri sjansen gå fra seg til å rose Tore, «uten Tore, ingen kvartett». Og Tore har fastslått at livet ble rikere gjennom samspillet i kvartetten, og takket være vennskapet med Sven. Sikkert har mange musikalske venner følt på noe tilsvarende.

I 1971 ble Sven ansatt som teknisk konservator på Norsk Folkemusikk-samling, og han tok fatt på jobben med mye energi. To år seinere kom boka «Pols i Rørostraktom», åpenbart tenkt som det minnesmerket over røros-musikken som Falkberget hadde bedt ham om å reise. Samme år ga Svens kollega, førstekonservator Reidar Sevåg, ut boka «Det gjallar og det læt» om eldre folkemusikkinstrumenter. Fra 1974 var Sven og Reidar, sammen med Jan Petter Blom, sentrale i den nye redaksjonen for bokserien «NORSK FOLKEMUSIKK, Hardingfeleslåttar». Fem bind i serien var publisert før 1967 og også grunnlaget for bind 6–7 var lagt av Eivind Groven og Arne Bjørndal, men fikk et solid påfyll innsamlet av Sven og bar preg av hans ferdighet i transkripsjon og fabelaktig fine noteskrift.

I ti år i NRK (1978–88) fortsatte Sven forjengeren Rolf Myklebusts arbeid med innsamling og presentasjon av folkemusikk fra mange kanter, og i hans tid hadde gammaldansen fortsatt plass på lørdagskvelden, til inspirasjon for mange, både utøvere og danseglade.

I perioden som statsstipendiat rundt 1990 la Sven planer for et nytt stort prosjekt - et folkemusikkstudium ved Norges Musikkhøgskole. Igen skulle grundig arbeid og energisk argumentasjon for en hjertesak føre fram. Studiet ble etablert, og Sven var en sjølsagt faglig og praktisk sentralperson fra starten av, etter hvert også med tittelen professor. I undervisningen ble hans personlige kunnskapsbank ekstra viktig. Da han pensjonerte seg i 2003 var denne linja allerede en suksess, og det har den også vært siden!

I hele sitt aktive liv arbeidet Sven videre med publisering av egen feletradisjon. Runddansene kom i boka «Fel'klang på rørosmål» i 1983, og i 1999 fullførte han dokumentasjonen av polstradisjonen – fem CD-plater i en boks med samme hovednavn som boka fra 1973, «Pols i Røros-traktom». Undervegs var han medredaktør i læreboka «Fanitullen», ga ut nye nedtegnelser etter Johannes Dahle i «Griegslåttane» (også med CD innspillinger), og «Lydaslåttene i Valdres» (en sjanger som ikke kom med i «Hardingfeleslåttar»), pluss boka om Hilmar Aleksandersen. Ved sida av alt dette, kom ca. 45 års aktivitet med kvartetten, komponering, og annen musisering. Det hele avspeiler en voldsom arbeidskapasitet. Sven Nyhus hadde en vilje til å tilgjengeliggjøre musikk og kunnskap, og arbeidet vitner om stor gjennomføringsevne.

All aktiviteten, energien i arbeidet, kunne antyde en utålmodig sjel, og på visse områder var det avgjort tilfelle – han ville ha ting gjort! Det kunne også vises i undervisning på «profesjonelt» nivå. Hvis åpenbare talenter ikke øvde tilstrekkelig, kunne de få valget mellom en drabelig innsats til neste time eller å miste han som lærer. Det ble gjerne til at de øvde! På andre områder kunne han framstå som uendelig tålmodig. Da Østerdølenes lag i Oslo startet felekurs i 1975, møtte Sven en gjeng ferske hobbymusikanter med forskjellig grad av interesse og forutsetninger. Men energien han formidlet, traff alle. For enkelte ble dette en livslang inspirasjon, og fra dette miljøet oppstod etter hvert Østerdølenes Spellmannslag. I mange pensjonistår var Sven fortsatt aktiv med kvartetten, eller spilte med trekkspeller Jon Faulstad på et utall eldresentre omkring på Østlandet. Samtidig gledet han seg over barnebarnas voksende musikkinteresse, også for felespell. Formidling i alle aldersgrupper, altså!

For all aktiviteten mottok Sven priser av mange slag: Spellmannspriser med kvartetten, også sjølve hedersprisen i 1999, ei rekke personlige hedersbevisninger, som den fra Norsk Folkemusikklag i år 2000, men der utnevnelsen til kommandør av St. Olavs orden i 2002 må rage aller høgest.

Med stor takk, for et særdeles omfangsrikt arbeid for og med folkemusikk, lyser vi fred over Sven Nyhus sitt minne.